

3. Органи пробації долучаються до заходів запобігання та протидії домашньому насильству. URL: <https://kazanka-gromada.gov.ua/news/1587995410/>

РОЛЬ ПРИНЦИПІВ ПРОБАЦІЇ У ВИПРАВЛЕННІ І РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ПРОБАЦІЇ

Подлегаєв К. М.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри правоохоронної
та антикорупційної діяльності
Міжрегіональної Академії управління персоналом
м. Київ, Україна*

Адамець О. І.

*начальник філії ДУ «Центр пробації» у Рівненській області
м. Рівне, Україна*

Розкриваючи зміст принципів пробації слід наголосити, що їх сукупність становлять собою джерело вихідних положень, на яких ґрунтується вся діяльність уповноважених органів з питань пробації щодо відбування суб'єктами пробації кримінального покарання, не пов'язаного з позбавленням волі. Коротко охарактеризуємо кожен принцип.

Принцип справедливості. Даний принцип у сфері пробації являє собою ідею співмірності покарання і його відбування к суб'єктом пробації, а також передбачає вимогу відповідності між практичною роллю у житті суспільства та порядком і умовами відбування кримінального покарання.

Цей принцип також полягає у тому, що, з одного боку, держава, застосовуючи до суб'єкта пробації заходи державного примусу, тим самим відновлює справедливість у суспільстві, яка була порушена вчиненням правопорушенням, а з іншого – обсяг встановлюваних під час виконання конкретного покарання обмежень прав та свобод особи повинен бути адекватним ступеню його вини і суспільній небезпеці скоєного кримінального правопорушення. Заходи державного примусу повинні бути справедливими, позбавленими надлишкових каральних елементів і не перевищувати меж, достатніх для виправлення.

Принцип законності. Сутність законності розкривають відправні засади, комплексну систему поглядів і ідей, які лежать в основі дотримання клієнтами пробації порядку і умов відбування кримінального покарання і ставлять їх поведінку, як учасників кримінально-виконавчих правових відносини. Крім цього, даний принцип полягає у забезпеченні верховенства закону та передбачає його пріоритети перед іншими нормативними актами у цій сфері.

До речі, у Конституції даний принцип закріплено у багатьох нормах, зокрема: ст. 6 – органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у межах, встановлених Конституцією і відповідно до законів України; ст. 62 – ніхто не може бути підданий покаранню, доки його вину не доведено у законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду; п. 14 ст. 92 – виключно законами України визначаються організація і діяльність органів та установ виконання покарань. Отож, названий принцип реалізується шляхом точного і суворого дотримання Конституції законів України усіма суб'єктами пробації під час відбування ними кримінального покарання, не пов'язаного з позбавленням волі.

Принцип невідворотності виконання покарань, означає безперечність виконання уповноваженими органами пробації, призначеного за вироком суду суб'єкту пробації покарання, і безумовність його відбування та його обов'язок зазнати кару за вчинене кримінальне правопорушення.

Принцип дотримання прав і свобод людини і громадянина. Цей принцип полягає в тому, щоб у процесі пробації дотримувалася недоторканність приватного життя і права клієнта пробації (піднаглядного), так званий принцип мінімального втручання. Він має застосуватися таким чином, що будь-яке обмеження прав клієнта пробації мало місце у такому обсязі, який би був обумовлений тяжкістю його вчиненого кримінального правопорушення (або) ризиками, що він становить.

Тобто у виконанні будь-якої санкції або заходу уповноваженого органу пробації не мають покладати на суб'єкта пробації жодних обов'язків чи обмежень прав, якщо це не передбачено рішенням компетентного органу і не вимагається з огляду на тяжкі наслідки вчиненого ним кримінального правопорушення та ретельну оцінку ризику повторного його вчинення.

Принцип поваги до людської гідності. Закріплений на рівні основних міжнародно-правових документів з прав людини і виражається у встановленні заборони на вчинення будь-яких дій, пов'язаних із катуванням або нелюдським чи таким, що принижує гідність, поведінням або покаранням. Зокрема, ст. 5 Загальної декларації прав людини проголошує: «Ніхто не повинен піддаватися катуванню або

жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню і покаранню».

Аналогічно сформульовані ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та ст. 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права. Однак цілком очевидно, що зазначені положення мають дещо декларативний характер і створюють лише основу правового механізму реалізації принципу поваги до честі і гідності людини. Більш детально правові питання реалізації зазначеного принципу врегульовані у Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що ображають гідність, видів поводження і покарання.

Принцип рівності перед законом. Підґрунтям цього принципу є конституційний принцип рівності всіх перед законом (ст. 24 Конституції України), Загальна декларація прав людини (ст. 7), Мінімальні стандартні правила поводження з ув'язненими (ст. 6) та інші. Суб'єкти пробації є рівними перед законом, незалежно від раси, національності, релігійних переконань, соціального положення, соціально-політичних, демографічних та інших ознак.

Принцип диференційованого та індивідуального підходу. Пробаційні заходи, які застосовуються до суб'єкта пробації, визначаються залежно від психосоціальної ситуації та вчиненого ним кримінального правопорушення. Диференційований підхід полягає у тому, що до різних категорій клієнтів пробації застосовуються різні наглядові та соціально-виховні заходи. Принцип індивідуального підходу базується на обліку індивідуальних особливостей, які враховуються при застосуванні пробації.

Принцип конфіденційності. Інформація, отримана у процесі проведення роботи, не підлягає свідомому чи випадковому розголошенню, а у разі необхідності повинна бути представлена у формі, що виключає її використання проти інтересів суб'єктів пробації. Особи повинні бути інформовані про обсяг і характер інформації, яка може бути повідомлена іншим зацікавленим особам і (або) установам.

Принцип взаємодії з державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями та громадянами. Даний принцип полягає у координованому співробітництві між уповноваженими органами пробації, іншими органами влади, неурядовими організаціями тощо, що сприяє залученню суб'єктів пробації до повноцінного життя у суспільстві.

Насамкінець, кожен з вищеперерахованих принципів пробації на думку вітчизняних вчених Богатирьової О.І., Олефір Л.І. становить окремих науковий інтерес у системі кримінально-виконавчого права, а також в структурі державного управління Міністерства юстиції України, оскільки він спроможний на даний час забезпечити реальні показники ефективності пробації [1, с. 11].

Висновок. Вищевикладене дозволяє зазначити, що принципи пробації забезпечують такі її складові: 1) особливості правового статусу осіб в системі правосуддя – клієнтів пробації; 2) досудову пробацію на етапі судового провадження щодо осіб обвинувачених у кримінальному правопорушенні; 3) наглядову пробацію з метою здійснення наглядових та соціальних виховних заходів; 4) пенітенціарну пробацію, завдання якої – реінтеграція суб'єкта пробації після звільнення в суспільство.

Література:

1. Богатирьова О. І., Олефір Л. І. Застосування пробації в Україні : теорія і практика: навчальний посібник / за ред. професора І. Г. Богатирьова. Чернігів : Десна Поліграф, 2019. 208 с.

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПРОБАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Риженко І. М.

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Розкриваючи зміст безпеки життєдіяльності суб'єктів пробації в Україні в умовах війни варто зазначити, що вітчизняні вчені однозначні в тому, що дослідження інституту пробації є актуальною і недостатньо дослідженою проблемою. Як зазначають Богатирьова О.І., Олефір Л.І. досліджуваний інститут діє лише з 2015 року, а тому українських дослідників, наукові інтереси яких лежали б у площині пробації, небагато [1, с. 7].

Хоча, проведений нами аналіз наукової літератури показує, що за останні роки у вітчизняних фахових виданнях з'явилося багато цікавих публікацій щодо пробації в Україні [2, с. 4]. Однак, питання безпеки життєдіяльності суб'єктів пробації в Україні в умовах війни поки що ніхто не досліджував. Це і стало предметом його розгляду на пенітенціарному форумі.

Варто зазначити, що проблему безпеки життєдіяльності суб'єктів пробації в Україні в умовах війни слід розглядати комплексно, оскільки